

CYFARFOD	Pwyllgor Craffu Cymunedau
DYDDIAD	22 Ionawr 2026
TEITL	Adroddiad Cynnydd Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd ac Ynys Môn
RHESWM DROS GRAFFU	Rôl y Pwyllgor i graffu gwaith y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus
AWDUR	Sandra Thomas, Rheolwr Rhaglen, Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd a Môn
AELOD CABINET	Y Cynghorydd Menna Trenholme, Dirprwy Arweinydd y Cyngor

1. Pam fod angen ei graffu?

Mae gan y Pwyllgor Craffu Cymunedau rôl i fonitro cynnydd y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus o ran rhoi Cynllun Llesiant Gwynedd a Môn 2023-28 ar waith.

Mae'r Cynllun Llesiant yn nodi sut bydd y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus yn diwallu ei gyfrifoldebau o dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

Drwy graffu strwythur llywodraethu a threfniadau cyflawni'r Bwrdd yn ogystal â chraffu gweithrediad y cynllun bydd y Pwyllgor yn cael ei fodloni neu'n argymhell er sicrhau gwelliant.

2. Beth yn union sydd angen ei graffu?

- Y strwythur llywodraethu
- Beth yw'r trefniadau monitro?
- Pa gynnydd sydd wedi ei wneud o ran gwireddu'r Cynllun Llesiant?

3. Crynodeb a'r uchafbwyntiau allweddol am 2025 (gwelwch Atodiad 1 am fanylion pellach):

- 3.1 Mae'r BGC ym mlwyddyn 3 o'r Cynllun Llesiant 5 mlynedd presennol, a mae'r rhan fwyaf o'r amcanion naill ai wedi'u cwblhau neu mae cynllun ar waith gydag amserlen arfaethedig ar gyfer eu cwblhau. Mae cyfarfodydd chwarterol wyneb yn wyneb yn cael eu mynychu'n dda iawn ac yn rhoi cyfle i aelodau rwydweithio a chydweithio ar nifer eang o faterion sy'n effeithio ar ein cymunedau. Mae agendâu'r cyfarfodydd yn canolbwyntio mwy ar wneud penderfyniadau a blaenoriaethu camau gweithredu yn hytrach na bod yn blatfform rhannu gwybodaeth. Er bod y BGC yn fforwm strategol, mae'n deg dweud bod BGC Gwynedd ac Ynys Môn wedi datblygu i gael persbectif gweithredol gyda llawer o

enghreifftiau o bartneriaid yn cydweithio ar y cyd, yn rhannu arfer da, yn dysgu gwersi ac yn symud ymlaen gyda'i gilydd.

- 3.2 Eleni, mae'r BGC wedi cydweithio yn agosach gyda Llywodraeth Cymru, gyda Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol, Comisiynydd y Iaith Gymraeg a'r Comisiynydd Plant i gyflawni ei amcanion. Esiamplau yn cynnwys:
 - 3.2.1 Arwain ar gydweithio gyda'r Comisiynydd Plant i beilota darparu dosbarth-feistri ar **Hawliau Plant** i bob sefydliad BGC yng ngogledd Cymru. Mae'r sesiynau yma yn alunio gyda'r rheini sydd wedi eu cynllunio i aelodau Cyngor Gwynedd ym mis Chwefror. Mae dyddiadau wedi eu pennu ym mis Mawrth a'r lleoliad wedi ei gadarnhau yn Neuadd Reichel, Prifysgol Bangor.
 - 3.2.2 Yr Is-grŵp **iaith Gymraeg** wedi cwblhau'r Prosiect Ymarferion Recriwtio da ac wedi cychwyn ar y Prosiect o Chwalu'r Mythau am weithio yn Gymraeg – i'w lansio yn Eisteddfod yr Urdd mis Mai.
 - 3.2.3 **Siarter Teithio Llesol:** BGC Gwynedd a Môn yw'r Bwrdd cyntaf drwy Gymru i fod yn cyd-arwyddo'r Siarter Teithio Llesol. 6 aelod o'r Bwrdd wedi cyd-arwyddo'r Siarter ym mhresenoldeb Ken Skates, Gweinidog Trafnidiaeth, Llywodraeth Cymru ym mis Mawrth. 4 aelod arall yn y broses o ymrwymo i'r Siarter – yn cynnwys Heddlu Gogledd Cymru, BIPBC a Grŵp Llandrillo Menai. Edrychir ar yr Is-Grŵp yng Ngwynedd a Môn fel enghraifft wych o ran cydweithio a'i ddatblygiad, ac arweinir y ffordd gyda'r grwpiau cyffelyb ar draws y gogledd. Mae aelodau'r grŵp wedi creu astudiaethau achos o fewn eu sefydliadau sy'n dangos esiamplau o arfer dda, gweithredu'r Siarter ac yn agored i rannu syniadau ac adnoddau er mwyn osgoi dyblygu.
 - 3.2.4 **BGC sy'n Wybodus am Drawma:** Wedi cynnal sesiynau penodol gydag arbenigwyr ar Drawma o Cyngor Môn i holl Aelodau'r Bwrdd. Dilynwyd hyn gan holiadur sylfaenol a rennir i asesu dealltwriaeth ac arfer cyfredol. Rydym yn cydweithio ar ddarparu hyfforddiant tebyg i sefydliadau cyhoeddus ar draws y gogledd. Mae Jane Hutt, Ysgrifennydd Cabinet Llyw Cymru wedi cyflwyno'r datblygiad fel *“un arloesol sydd yn adlewyrchu newid diwylliannol a systemig, gan feithrin amgylcheddau sy'n ymatebol i drawma ac anffawd. Mae hefyd yn enghraifft o bwyslais y Ddeddf ar bartneriaeth, gyda chyrrff cyhoeddus yn cydweithio i feithrin gwydnwch a gwella canlyniadau i gymunedau ledled Gwynedd ac Ynys Môn.”*
 - 3.2.5 Mynychodd Derek Walker, **Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru**, gyfarfod y BGC ym mis Medi mewn person ac roedd yn falch o lefel y cydweithio a'r arloesedd a ddangoswyd gan aelodau'r BGC yng Ngwynedd a Môn. Roedd hefyd yn frwdfrydig am yr enghreifftiau a gyflwynwyd o ymgysylltu â'n cymunedau ar faterion lles.

4. Cefndir / Cyd-destun:

- 4.1.1 Mae [Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol \(Cymru\) 2015](#) yn rhoi dyletswydd ar gyrff cyhoeddus i wella llesiant cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol Cymru. Mae'r ddeddf yn seiliedig ar yr egwyddor o ddatblygiad cynaliadwy ac mae'n gosod dyletswydd ar gyrff cyhoeddus i osod a chyhoeddi amcanion llesiant a chymryd pob cam rhesymol i gyflawni'r amcanion hynny.

Sefydlodd y Ddeddf hefyd Fyrddau Gwasanaethau Cyhoeddus gyda chynrychiolaeth gan gyrff cyhoeddus a chyrff gwirfoddol allweddol ym mhob sir. Mae sefydliadau cyhoeddus Gwynedd a Môn wedi ymuno i gydweithio ar un Bwrdd. Bob pum mlynedd, mae'n rhaid i Fyrddau Gwasanaethau Cyhoeddus baratoi a chyhoeddi asesiad o gyflwr Llesiant yn eu hardaloedd a defnyddio hyn fel sail i'r Cynllun Llesiant ar gyfer y pum mlynedd i ddod.

4.1.2 Un o'r prif heriau i'r Bwrdd yw sefydlu lle gallwn ychwanegu'r gwerth mwyaf a gwneud gwahaniaeth gyda'n gilydd, gyda'r adnoddau a'r capasiti cyfyngedig sydd ar gael i ni. Wrth ddatblygu'r Cynllun Llesiant, cawsom sgysiau am ble y gallwn wneud y cyfraniad mwyaf heb ddyblygu'r gwaith da sydd eisoes ar y gweill mewn partneriaethau a sefydliadau eraill. Mae'r Bwrdd wedi dysgu o brofiad ac wedi addasu ei strwythurau dros y cyfnod.

4.1.3 **Amcanion Cynllun Llesiant 2023-28:**

Cyhoeddwyd Cynllun Llesiant 2023-28 Gwynedd a Môn ym mis Mai 2023. Mae **tri Amcan Llesiant penodol, sef:**

- *Rydym am weithio gyda'n gilydd i liniaru effaith **tlodi** ar lesiant ein cymunedau.*
- *Rydym am weithio gyda'n gilydd i wella lles a llwyddiant ein **plant a phobl ifanc** er mwyn gwireddu eu llawn botensial.*
- *Rydym am weithio gyda'n gilydd i gefnogi ein gwasanaethau a'n cymunedau i symud tuag at **Sero Net Carbon**.*

4.1.4 Mae'r **iaith Gymraeg** yn flaenoriaeth parhaol i'r Bwrdd ac rydym yn ei hyrwyddo ym mhob maes o'n gwaith.

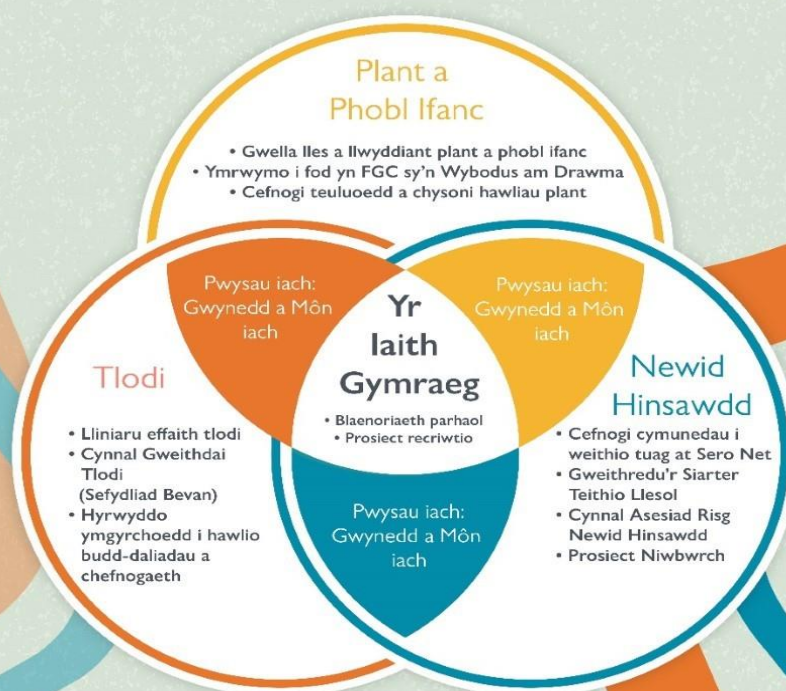
4.1.5 Mae methodoleg **System Gyfan Pwysa Iach: Cymru Iach** wedi ei fabwysiadu fel ffordd o weithio drwy'r gwaith yma. Mae'r dull yma yn rhoi'r sylw pennaf ar arweinyddiaeth a galluogi newid drwy gydweithredu a chyfranogi lleol. Mae'n golygu gweithio ar y cyd â phawb a all ddylanwadu ar lif dewisiadau bwyd iach a fforddiadwy (fel gweithwyr proffesiynol a chymunedau lleol) a chreu cyfleoedd i alluogi pobl i symud mwy a chadw'n heini.

4.2.1 **Cynllun Cyflawni 2025:**

Mae'r Bwrdd wedi gosod eu hamcanion a chyfeiriad cyffredinol ar gyfer y gwaith dros gyfnod y Cynllun a mae cynllun manwl wedi ei osod ar gyfer y cyfnod cychwynnol, 2023-2025, sydd yn cael ei adolygu'n flynyddol. Mae'r diagram yma yn dangos sut mae'r Bwrdd yn blaenoriaethu cyflawni'r amcanion yn ogystal â dangos y berthynas hefo Pwysau Iach a'r Iaith Gymraeg:

Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd a Môn

Blaenoriaethau 2023-2025

Wefan - www.llesiantgwyneddamon.org
Ebst - post@llesiantgwyneddamon.org

4.2.2 Gweithdrefnau Darparu:

Oherwydd llwyddiannau blaenorol a ffocws parhaus yr Is-grŵp Iaith Gymraeg, cytunodd y BGC y dylai barhau yn ei ffurf bresennol – dan gadeiryddiaeth Dr Lowri Hughes o Brifysgol Bangor. Yn dilyn asesiad academiaidd annibynnol o effeithiolrwydd is-grwpiau BGC eraill, penderfynwyd bwrw ymlaen â'r argymhelliad i sefydlu grwpiau Tasg a Gorffen â mwy o ffocws gweithredol ar gyfer y camau gweithredu eraill. Felly, mae pob un o'r camau gweithredu sydd wedi'u blaenoriaethu o dan y tri prif amcan yn cael eu rhoi ar waith gan Grŵp Tasg a

Gorffen gyda staff gweithredol o sefydliadau sy'n aelodau o'r BGC yn cydweithio i gyrraedd y nod tymor byr.

4.2.3 Cefnogaeth a chydweithio rhanbarthol:

Cefnogir y BGC yn rhanbarthol gan Bartneriaeth Mewnwelediad Gogledd Cymru / North Wales Insight Partnership (NWIP), sy'n cynnwys swyddogion o bob rhan o'r sector cyhoeddus ac yn cysylltu sefydliadau a chymunedau ar draws y rhanbarth. Mae NWIP yn annog gwaith partneriaeth rhanbarthol i alinio blaenoriaethau a nodi cyfleoedd ar draws y Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus, y Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol, a Bwrdd Uchelgaais Economaidd Gogledd Cymru.

Mae Llywodraeth Cymru yn darparu Grant Cymorth Rhanbarthol BGC Gogledd Cymru sy'n cael ei reoli gan Gyngor Gwynedd ar ran BGCau y rhanbarth. Diben y cymorth hwn yw annog cydweithio ag arloesi rhwng y tri BGC. Mae'r grant hwn yn cefnogi datblygiad rhai dulliau arloesol o ymgysylltu a chyd-gynhyrchu, sydd eisoes wedi helpu i gefnogi cyflawni'r amcanion llesiant lleol.

Mae Rhwydwaith Cynhyrchu Cymru yn darparu cefnogaeth hirdymor ar gyfer ymgysylltu a chyd-gynhyrchu ar draws Gogledd Cymru. Mae'r BGC yn defnyddio cefnogaeth y Rhwydwaith hwn i helpu i ymgysylltu'n lleol gyda chymunedau.

4.2.4 Monitro:

Mae'r Is-grŵp Iaith a'r grwpiau Tasg a Gorffen a nodwyd uchod yn atebol i'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus mewn perthynas â chyflawni unrhyw waith a gomisiynir. Maent yn diweddarau'r Bwrdd ar gynnydd yn chwarterol, ac yn ystod y cyfarfodydd ceir her a thrafodaeth ar yr adroddiadau o gynnydd maent yn eu cyflwyno. Mae gan dîm cefnogi'r Bwrdd hefyd rôl i'w chwarae rhwng cyfarfodydd i gefnogi a chynnal y gwaith. Hefyd cyhoeddir adroddiad blynyddol sy'n crynhoi cynnydd wrth i'r Bwrdd weithio tuag at gyflawni ei amcanion strategol.

Mae gwaith y Bwrdd yn cael ei wirio'n gyson gan Bwyllgorau Craffu Cyngor Gwynedd a Chyngor Sir Ynys Môn. Mae'r Ddeddf Llesiant a'r canllawiau cenedlaethol cysylltiedig yn nodi 3 rôl ar gyfer pwyllgorau craffu'r Awdurdodau Lleol wrth ddarparu atebolrwydd democrataidd i'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus:

- Adolygu trefniadau llywodraethu'r BGC
- Ymgynghori statudol ar yr Asesiad Llesiant a'r Cynllun Llesiant
- Monitro cynnydd ymdrechion y BGC wrth weithredu'r Cynllun Llesiant

4.3 Gweithredu yn 2025: Gwelwch Atodiad 1

5. Ymgynghori

Mae'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus yn ymgynghori yn swyddogol gyda chymunedau ar yr Asesiadau Llesiant yn ogystal â'r Cynllun Llesiant. Rydym hefyd yn cynnal sesiynau ymgysylltu gyda grwpiau cymunedol ag ysgolion

6. Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015

Mae Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd a Môn yn gweithredu yn unol â saith egwyddor arweiniol. Mae pump o'r rhain yn cydymffurfio â'r **pum ffordd o**

weithio a amlinellir yn y Ddeddf (Tymor Hir, Atal, Cydweithio, Integreiddio a Chynnwys) a dau wedi eu hychwanegu gan y Bwrdd yn lleol (laith Gymraeg a lleihau anghydraddoldeb). Bydd yr egwyddorion yma yn ein helpu i gydweithio'n well, osgoi ailadrodd camgymeriadau'r gorffennol ac yn mynd i'r afael â rhai o'r heriau yr ydym yn eu hwynebu i'r dyfodol.

- 6.1 A ydych wedi **cynnwys** trigolion / defnyddwyr gwasanaeth? Os ddim, pryd a sut ydych yn bwriadu ymgynghori â nhw?

Mae gan ein trigolion a'n cymunedau rôl bwysig i'w chwarae wrth gynllunio gwasanaethau ar gyfer y dyfodol a byddwn yn sicrhau bod eu safbwyntiau a'u profiadau'n ganolog i'r broses o gynllunio gwaith y Bwrdd. Byddwn yn mabwysiadu'r Safonau Cyfranogi Cenedlaethol ar gyfer pob oedran ac yn sicrhau bod y Bwrdd yn gweithio o fewn y safonau hynny. Byddwn yn sicrhau bod pobl yn gallu cyfathrebu â'r Bwrdd yn eu hiaith a'u cyfrwng o'u dewis.

- 6.2 A ydych wedi ystyried **cydweithio**?

Byddwn yn ceisio cael gwared â'r rhwystrau sy'n atal cydweithio effeithiol. Byddwn hefyd yn rhannu gwybodaeth ac arfer dda rhwng aelodau'r Bwrdd a'n trigolion am yr hyn sy'n cael ei wneud i wireddu amcanion a blaenoriaethau. Byddwn yn ystyried aelodaeth y Bwrdd yn rheolaidd ac yn sicrhau bod y partneriaid cywir yn cael eu cynnwys er mwyn cyflawni ein hamcanion.

- 6.3 Beth sydd wedi ei wneud neu bydd yn cael ei wneud i **atal** problemau rhag codi neu waethgu yn y dyfodol?

Byddwn yn defnyddio data tueddiadau i adnabod y problemau fydd yn wynebu ein cymunedau yn y dyfodol ac yn datblygu a gweithredu cynlluniau i'w hatal. Byddwn yn cydweithio gyda chymunedau i'w galluogi i wneud mwy i atal problemau rhag datblygu a chefnogi rhaglenni all wneud gwahaniaeth go iawn yn y tymor hir.

- 6.4 Sut ydych wedi ystyried yr **hirdymor** a beth fydd anghenion pobl mewn blynyddoedd i ddod?

Byddwn yn parhau i gasglu data i gael gwell dealltwriaeth o sut mae cymunedau yn edrych ar hyn o bryd, a sut y byddant yn edrych yn y dyfodol o ganlyniad i ffactorau fel newid demograffeg. Byddwn hefyd yn edrych i weld pa newidiadau cenedlaethol a rhyngwladol sydd ar y gorwel a cheisio dadansoddi'r effaith ar ein cymunedau ni. Drwy hyn gallwn gydweithio fel partneriaid a thrigolion i gynllunio'r gwasanaethau fydd eu hangen ar gyfer y dyfodol.

- 6.5 Er mwyn sicrhau **integreiddio**, a ydych wedi ystyried yr effaith bosib ar gyrrff cyhoeddus eraill?

Byddwn yn gweithredu mewn ffordd fydd yn cyfrannu at fwy nag un amcan ble bo'n briodol ac yn unol ag amcanion llesiant cenedlaethol Llywodraeth Cymru. Byddwn yn ceisio integreiddio gwasanaethau os bydd tystiolaeth yn dangos y byddai hyn yn sicrhau'r canlyniadau gorau i'n cymunedau. Byddwn yn ystyried strategaethau a

chynlluniau lleol a rhanbarthol eraill sy'n gweithio tuag at yr un amcanion neu amcanion tebyg ac yn cydweithio er mwyn eu cyflawni.

7. Effaith ar Nodweddion Cydraddoldeb, y Gymraeg a'r Dyletswydd Economaidd-Gymdeithasol

Cynhaliwyd asesiad effaith gynhwysfawr wrth fabwysiadu'r Cynllun Llesiant yn 2023. Roedd yn cynnwys effaith ar nodweddion cydraddoldeb, y laith Gymraeg a'r dyletswydd economaidd-gymdeithasol (Deddf Cydraddoldeb 2010). Rydym yn cefnogi partneriaid y Bwrdd gyda Asesiadau Effaith fel bo'r angen.

8. Camau Nesaf

Yn dilyn adrodd i'r Pwyllgor Craffu Cymunedau bydd yr adroddiad yn cael ei rannu gydag Aelodau'r Bwrdd gydag unrhyw argymhellion. Bydd yr adroddiad hefyd yn cael ei graffu gan Phwyllgor Sgrwtini Cyngor Sir Ynys Môn.

Atodiad 1: Gweithredu yn 2025

1. Yr Iaith Gymraeg:

Prosiect Chwalu a Herio'r Mythau:

Comisiynwyd Tylwyth i greu adnodd cefnogol a defnyddiol a fyddai'n chwalu a herio'r mythau ynglŷn â gweithio drwy gyfrwng y Gymraeg yn lleol ac o fewn y sector cyhoeddus. Yn aml clywir sylwadau fel 'Dydi fy Nghymraeg i ddim digon da i weithio o fewn sefydliad cyhoeddus' neu 'Dydi'r gallu i weithio yn y Gymraeg ddim yn fanteisiol' wrth drafod cyfleoedd swyddi o fewn y sefydliadau. Drwy gynnal y sesiynau a thyrchu'n ddyfnach i'r mythau a'u gwreiddiau, bydd yr adnodd gweledol a digidol yn fodd i chwalu'r mythau gan ddangos y gwir darlun o weithio o fewn sefydliad cyhoeddus yng ngogledd Cymru drwy gyfrwng y Gymraeg. Dangosir y gefnogaeth sydd ar gael a'r strwythurau sydd mewn lle o fewn y sefydliadau er mwyn sicrhau bod cyfleoedd ar gael, beth bynnag yw gallu Cymraeg y cyflogai. Mae'r prosiect hwn yn archwilio ac adnabod y mythau sy'n bodoli ynglŷn â'r iaith Gymraeg, boed hynny yn y gweithle neu o fewn y gymuned, ac yn ceisio mynd ati i'w herio gan adnabod prosesau y gellir eu rhoi mewn lle i chwalu'r mythau yma. Mae pwyslais hefyd ar brofiadau gweithwyr a'r cyhoedd yn rhanbarthol, a chesglir eu syniadau, sylwadau a'u barn yn ystod grwpiau ffocws, cyfweiliadau a sesiynau gyda'r bwriad o'u defnyddio fel sail i'r allbwn digidol/gweledol.

Mae grwpiau ffocws eisoes wedi'u cynnal gyda'r hyfforddeion a'r prentisiaid cyn y Nadolig er mwyn cael eu barn, sylwadau a'u hargraffiadau o fod yn dysgu'r Gymraeg a gweithio mewn lleoliad gwaith cyfrwng Cymraeg. Bu'r Uned Iaith hefyd yn rhannu'r 12 Myth am y Gymraeg ar y cyfryngau cymdeithasol dros y Nadolig fel ffordd o godi ymwybyddiaeth am y prosiect. Mae sesiwn hefyd wedi'i gynnal â disgyblion Ysgol Brynrefail a hynny mewn cydweithrediad â Gyrfa Cymru eto, er mwyn casglu barn, argraffiadau a'u syniadau ynglŷn â gweithio drwy gyfrwng y Gymraeg.

Ffur Cyflawni:	Is-Grŵp Iaith
Aelodaeth o'r Is-grŵp:	Prifysgol Bangor (Cadeirydd); Cyngor Sir Ynys Môn, Cyngor Gwynedd, Heddlu Gogledd Cymru, Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru, Cyfoeth Naturiol Cymru, Parc Cenedlaethol Eryri, BIPBC
Cydweithio gyda:	ARFOR, Comisiynydd y Gymraeg
Nawdd ariannol	£22k gan y Gronfa BGC Rhanbarthol
Cwblhawyd	I'w gwblhau diwedd Ebrill 2026 a'i lansio yn Eisteddfod yr Urdd ym Môn (Mai 2026)
Deilliannau:	- Deall materion allweddol ynghylch recriwtio siaradwyr Cymraeg gan chwalu'r mythau sy'n bodoli o ran gweithio o fewn y sefydliadau cyhoeddus. - Argyhoeddi gweithwyr presennol, darpar gweithwyr a'r gymuned bod cyfle am swyddi o safon i'w cael o fewn y sefydliadau cyhoeddus yn

	Ileol a bod eu gallu yn y Gymraeg yn eu gwneud yn gymwys i weithio yno, os ydynt yn rhugl neu'n ddysgwyr. - Adnodd digidol, aml-ddefnydd sy'n ddefnyddiol i'r sefydliadau cyhoeddus ei ddefnyddio wrth recriwtio a hyrwyddo cyfleoedd. - Llyfrgell o asedau cyfryngau cymdeithasol ar ffurf clipiau fideo, postiadau ayb.
Camau nesaf:	- Cynnal ymgyrch marchnata yn defnyddio'r adnoddau digidol a gweledol. - Lansio'r adnodd yn Eisteddfod yr Urdd ym Môn, Mai 2026. - Rhannu'r adnoddau gyda Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus tu hwnt i ogledd Cymru. - Sicrhau defnydd o'r adnodd yn ystod proses recriwtio, hyrwyddo cyfleoedd a chasglu adborth.
Prosiect nesaf	Bydd prosiect nesaf yr Is-Grŵp Iaith yn ddibynnol ar arian y Grant Rhanbarthol.
Sut byddwn yn mesur cynnydd:	- Bydd sefydliadau yn defnyddio'r adnodd wrth hysbysebu a recriwtio ar gyfer swyddi. - Bydd sefydliadau yn nodi cynnydd yn y nifer o weithwyr lleol sydd yn ymgeisio am swyddi. - Bydd yr Iaith Gymraeg yn fwy gweledol o fewn gwasanaethau a chymunedau. - Bydd gwell dealltwriaeth gan y sefydliadau i ddeall y materion allweddol ynghylch recriwtio siaradwyr Cymraeg. - Bydd yr adnodd yn chwalu'r mythau sy'n bodoli mewn perthynas â'r iaith Gymraeg.

2. Pwysau Iach:

Pwysau Iach: Mae aelodaeth y Grŵp Tasg a Gorffen Pwysau Iach yn parhau i gynyddu, gyda'r sefydliadau blaenllaw yn cael eu cynrychioli. Mae'r Tîm Pwysau Iach System Gyfan wedi comisiynu 'Food Active' a maent yn cydweithio â Chyngor Sir Ynys Môn i gyd-gynhyrchu'r canllaw a'r rhestr wirio ar gyfer y peilot: Hyrwyddo Amgylcheddau Actif a Bwyd Iachach: Canllaw arfer dda a rhestr wirio. Nod y rhestr wirio yw - Darparu adnodd i sefydliadau allu adolygu eu polisiau a gweithgareddau mewnol er mwyn hyrwyddo pwysau iachach ac arddangos arferion da. - Cynnig awgrymiadau am lefydd i wella a blaenoriaethu eu hymdrechion. - Arwain ar ddatblygiad a chytuno ar weithredoedd ychwanegol posibl i'r sefydliad allu cefnogi Dull System Gyfan tuag at pwysau iach. - Darparu cyfleoedd i sefydliadau ystyried su mae modd gweithio â phartneriaid o fewn y system leol drwy gymryd Dull System Gyfan. Mae llawer o adnoddau eisoes wedi'u datblygu gyda rhagor yn cael eu datblygu er mwyn cefnogi'r peilot. Y nod yw cyflwyno'r peilot hwn i weddill gogledd Cymru a Chymru. Mae cyswllt wedi'i wneud gyda'r Is-Grŵp Siarter Teithio Llesol gan bod agweddau o waith y ddau grŵp yn gor-gyffwrdd, a bydd aelodau'r grŵp Pwysau Iach yn derbyn cyflwyniad gan aelod o staff Cyngor Sir Ynys Môn sydd wedi bod yn allweddol wrth fapio llwybrau cerdded i staff yn ystod amser cinio, sy'n hyrwyddo llesiant a chadw'n iach. Fe'i rhennir fel esiampl o arfer dda. Yn yr un modd, bydd aelod o'r Grŵp Pwysau Iach yn rhoi cyflwyniad i'r Is-Grŵp Siarter Teithio Llesol ar y toolkit :Gweithle Actif – Actif North Wales, sy'n cynnwys polisi a fideos o weithgareddau gall staff ei wneud wrth y ddesg.	
Ffurf Cyflawni:	Grŵp Tasg a Gorffen Pwysau Iach
Aelodaeth o'r Grŵp Tasg a Gorffen:	Cyngor Sir Ynys Môn; Tim Iechyd Cyhoeddus yn BIPBC, Cyngor Gwynedd, Grŵp Llandrillo-Menai, Byw'n Iach; Gogledd Cymru Actif, BIPBC
Cydweithio gyda:	Grŵp Partneriaeth Strategol Rhanbarthol Pwysau Iach
Nawdd ariannol	Dim arian ychwanegol tu hwnt i gyllidebau cyfredol yr aelodau
Amserlen	Cyfnod y Cynllun Llesiant 2023-2028

Deilliannau:	- Defnyddio'r Dangosyddion a'r Cerrig Milltir Cenedlaethol i greu dashfwrdd, gôl a ffocws i waith y grŵp. - Casglu'r data sy'n bodoli yn barod o ran Pwysiau Iach ac Adnabod Lle Gall y Grŵp Wneud Gwahaniaeth. - Y Tîm Iechyd Cyhoeddus i barhau i roi adborth ar geisiadau cynllunio yng Ngwynedd a Môn. - Cynllun gweithredu manwl ar sut all sefydliadau'r Bwrdd ymrwymo a chydweithio ar faterion pwysau iach, yn cynnwys addasu trefniadau caffael, rhoi adborth ar geisiadau cynllunio, darparu gwasanaethau ayyb
Camau nesaf:	- Datblygu cynllun gweithredu manwl i'r grŵp sy'n canolbwyntio ar waith tymor byr a chanolig y gellir ei wneud o fewn y sefydliadau gyda camau mesur cyraeddadwy. - Tîm Iechyd Cyhoeddus i echdynnu data ar gyfer Gwynedd a Môn o'r 'System Mapping & Change' a'r 'ripple effect' er mwyn casglu'r hyn sy'n digwydd o fewn y rhanbarth a'i ddefnyddio i rhag-gynllunio.
Sut byddwn yn mesur cynnydd:	Gweithio gyda'r Tîm Iechyd Cyhoeddus a'r Bartneriaeth Rhanbarthol i sicrhau bod modd gweld effaith gwaith y Grŵp Tasg a Gorffen.

3. Amcan Newid Hinsawdd:

3.1 Gweithredu'r Siarter Teithio Llesol: Ers mis Mawrth 2025, mae 5 aelod o'r Bwrdd wedi arwyddo'r Siarter Teithio Llesol yn unigol, gyda'r Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru yn ymuno â'r 5 i gyd-arwyddo'r Siarter fel aelodau o Fwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd a Môn a hynny ym mhresenoldeb Ken Skates, Gweinidog Trafnidiaeth, Llywodraeth Cymru. Ni yw'r Bwrdd cyntaf drwy Gymru i fod yn cyd-arwyddo'r Siarter Teithio Llesol. Mae'r aelodau yn cydweithio, rhannu syniadau ac arferion da a gwelir bod cynnydd yn cael ei wneud o ran sgôr cyfunol yr aelodau ar yr asesiad gwaelodlin a gwblheir bob chwarter. Y sgôr ar ddiwedd chwarter 2 (mis Medi) oedd 20. Mae isafswm sgôr o 30 i basio Lefel 1 y Siarter, a rhoddir 2 flynedd i'w gwblhau. Edrychir ar yr Is-Grŵp yng Ngwynedd a Môn fel enghraifft wych o ran cydweithio a'i ddatblygiad, ac arweinir y ffordd gyda'r grwpiau cyffelyb ar draws y gogledd. Mae aelodau'r grŵp wedi creu astudiaethau achos o fewn eu sefydliadau sy'n dangos esiamplau o arfer dda, gweithredu'r Siarter ac yn agored i rannu syniadau ac adnoddau er mwyn osgoi dyblygu. Bydd y cwbl yn cael eu rhoi ar wefan y Bwrdd, ac eisoes yn cael eu rhannu â sefydliadau cyhoeddus eraill ar draws gogledd Cymru. Mae cynrychiolaeth o Gyngor Sir Ynys Môn eisoes mewn trafodaethau â'r sefydliadau hynny sy'n lleol i Llangefni o ran sut mae modd rhannu'r adnodd mapio llwybrau cerdded i staff gyda'r sefydliadau er mwyn osgoi dyblygu a rhannu arfer dda. Mae trefniadau ar y gweill i gynnal cyfarfod arbennig o'r Is-Grŵp Siarter Teithio Llesol ym mis Mawrth 2026 i ddathlu blwyddyn ers arwyddo'r Siarter, ond hefyd i longyfarch sefydliadau eraill o'r Bwrdd a fydd yn arwyddo'r Siarter yn unigol ac fel aelodau o'r Bwrdd. Estynnir gwahoddiad i Derek Walker, Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol i'r digwyddiad ac i dderbyn adborth o'r sesiwn Llais y Dysgwyr gyda myfyrwyr Grŵp Llandrillo-Menai a gynhaliwyd ddechrau fis Rhagfyr. Roedd hyn yn cynnwys myfyrwyr o Wynedd.	
Ffur Cyflawni:	Grŵp Tasg a Gorffen
Aelodaeth:	Cyngor Sir Ynys Môn, Cyngor Gwynedd, Prifysgol Bangor, BIPBC, Cyfoeth Naturiol Cymru, Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru, Grŵp Llandrillo-Menai, Medrwn Môn a Heddlu Gogledd Cymru
Cydweithio gyda:	Iechyd Cyhoeddus Cymru, Walk, Wheel, Cycle Trust (Sustrans gynt)
Nawdd ariannol	Dim arian ychwanegol tu hwnt i gyllidebau cyfredol yr aelodau
Amserlen	Dwy flynedd (Medi 2024 – Awst 2026)
Deilliannau:	- Hyrwyddo a gweithredu Siarter Teithio Llesol Gogledd Cymru. - Trafodaethau ac ymgynghoriad gyda Thrafnidiaeth Cymru am y newidiadau arfaethedig i gludiant cyhoeddus yn 2028. - Cynnal dathliad i nodi blwyddyn ers arwyddo'r Siarter a chroesawu aelodau newydd i arwyddo a chyd-arwyddo.
Camau nesaf:	Parhau i gydweithio fel sefydliadau'r Bwrdd i weithredu i gwblhau'r Siarter. Cefnogi sefydliadau newydd i arwyddo'r Siarter Teithio Llesol.

	Sefydlu partneriaeth â Thrafnidiaeth Cymru i ymateb i'r heriau sy'n wynebu staff sefydliadau cyhoeddus gyda chymudo yn llesol i'r gweithle.
Sut byddwn yn mesur cynnydd:	- Cynnydd amlwg yn y sgôr cyfunol y Bwrdd ar gyfer yr asesiadau gwaelodlin i'r Siarter Teithio Llesol. - Adrodd ar nifer sefydliadau BGC newydd sydd wedi ymrwymo i'r Siarter ac yn ei roi ar waith. - Cynnydd yn nifer staff sefydliadau sy'n cymudo mewn unrhyw fodd ar wahân i deithio mewn car (ddim yn drydan) i'r gweithle.
Gweithredu ar y Gymraeg:	Rydym yn gweithredu ac yn ymrwymo i'r Siarter yn y Gymraeg. Mae'r holl adnoddau ar gael yn Gymraeg.
Gweithredu ar y Dull Pwysau Iach	Cefnogi a hyrwyddo staff holl sefydliadau'r Bwrdd i wneud dewisiadau mwy llesol wrth gymudo i gwaith, wrth deithio yn ystod gwaith ac yn eu oriau hamdden, drwy rannu arferion da a gwybodaeth gyfredol am gynlluniau megis Cynllun Beicio, ceir trydan a mapiau/llwybrau cerdded.

3.2 Asesiad Risg Newid Hinsawdd:

Mae Deddf Cenedlaethau'r Dyfodol yn cynnwys yr argymhelliad, y dylai *Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus asesu risgiau hinsawdd i'w cymunedau erbyn diwedd 2027, gan ddiweddarau eu canfyddiadau bob pum mlynedd fel rhan o'u hasesiadau llesiant. Rhaid i gyrff cyhoeddus integreiddio'r canfyddiadau hyn i'w cynllunio corfforaethol a strategol.*

Mae tri bwrdd y gogledd wedi cytuno i gydweithio i ddarparu un asesiad ar y cyd a fydd gydag opsiynau i ddrilio lawr at lefel sirol.

Ffurff Cyflawni:	Grŵp Tasg a Gorffen
Aelodaeth:	6 x Cyngor Sir y gogledd, Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru, Prifysgol Bangor, Prifysgol Wrecsam, BIPBC, Cyfoeth Naturiol Cymru, Parc Cenedlaethol Eryri
Cydweithio gyda:	Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus y gogledd
Nawdd ariannol	Cronfa BGC Rhanbarthol (£35k dros dwy flynedd)
Amserlen	2 flynedd Medi 2024 – Awst 2026
Deilliannau:	- Cydymffurfio gyda'r Ddeddf Cenedlaethau'r Dyfodol i gynnal Asesiad Risg Newid Hinsawdd - Dadansoddiad bylchau yn cymharu ARNH newydd Gogledd Cymru â ARNH Cymru - ARNH cynhwysfawr Gogledd Cymru ar lefelau rhanbarthol a sirol - Adroddiad sy'n canolbwyntio ar y defnyddiwr yn crynhoi risgiau ac argymhellion ar gyfer cynllunio tymor byr, canolig a hir - Mewnbynnu i'r Asesiadau Llesiant nesaf yn 2026/27.
Camau nesaf:	Rydym yn y broses o gomisiynu'r gwaith o goladu a chydlynu'r holl wybodaeth ag adroddiadau sydd eisoes yn bodoli yn y maes. Nid yw Prifysgol Wrecsam wedi gallu gweithredu ar benodi'r ymchwilwyr graddedig heb ddiwygio'r briff, y cymwysterau a'r briff ymchwil. Mae Prifysgol Bangor wedi camu i'r bwlch a mae caffael ar y gweill ar gyfer yr elfen Awdur Arweiniol. Mae hyn wedi gwrthio'r amserlen yn ôl gyda'r adroddiad terfynol i'w gyflwyno ym mis Mehefin 2026. Bydd hyn yn dal i sicrhau y gall yr adroddiad terfynol fwydo i mewn i'r Asesiadau Llesiant yn 2026. **Rydym wedi dysgu bod cydweithio yn rhanbarthol ar faterion gweithredol yn gosod nifer o rwystrau o'n blaen. Serch hynny, mae'r awydd gan swyddogion ar draws y partneriaid i ddyfalbarhau a sicrhau llwyddiant y prosiect yn amlwg.
Sut byddwn yn mesur cynnydd:	- Bydd asesiad cyflawn o effaith newid hinsawdd a llesiant ac oblygiadau hynny, gyda chamau ymateb ac wedi'i hadnabod i liniaru effaith ac ymateb yn rhagweithiol. - Asesiad risg wedi'i gwblhau

	Cynlluniau llesiant yn ymateb i'r risgiau ac yn adnabod allbynnau a deilliannau.
Gweithredu ar y Gymraeg:	Pob allbwn yn gwbl ddwyieithog yn Saesneg a Chymraeg.
Gweithredu ar y Dull Pwysau Iach	Bydd yr asesiad yn dadansoddi adborth a data gan drigolion yn tynnu sylw at sut mae materion hinsawdd hefyd yn cael effaith ar eu llesiant.

3.3 Prosiect Niwbwrch:

Peilot yw hwn a'r bwriad yw datblygu model neu ymarfer da y gellid ei ddefnyddio ar draws yr ardal o weithio mewn partneriaeth er mwyn ymateb i broblem. Rydym yn treialu dull gwahanol, cydweithredol o fynd i'r afael â phroblemau mynediad a thraffig yn ardal Niwbwrch a Llanddwyn ar Ynys Môn. Mae'n ffordd newydd o weithio ar y cyd, lle mae'r sefydliadau o gwmpas y bwrdd yn rhannu heriau a datrysiadau, yn cydweithio ar un cynllun, yn rhannu adnoddau ac yn cyfathrebu fel un llais gyda'r rhanddeiliaid.

Ffur Cyflawni:	Grŵp Tasg a Gorffen
Aelodaeth:	Cyngor Sir Ynys Môn, Cyfoeth Naturiol Cymru, Medrwn Môn, Heddlu Gogledd Cymru
Cydweithio gyda:	Rhwydwaith Cyd-gynhyrchu Cymru, Menter Môn, Cyngrhair Bro Aberffraw
Nawdd ariannol	£8.5k gan y Gronfa BGC Rhanbarthol yn 2023/24 £15k gan y Gronfa BGC Rhanbarthol yn 2024/25
Amserlen	Peilot: 2 flynedd (Mawrth 2024 – Ebrill 2026)
Deilliannau:	- Wrth gymryd pryderon a syniadau am ddatrysiadau gan y gymuned leol, mae swyddogion eisoes wedi cyflawni rhai mesurau dros dro ac yn gweithio ar gynllun prosiect sydd yn cynnwys gweithrediadau tymor byr, canolig a thymor hir. - Cydweithio agosach rhwng yr asiantaethau ar faterion diogelwch cymunedol fel parcio, mynediad, tanau traeth, a gweithredu datrysiadau ynghynt o ganlyniad. - Llinellau cyfathrebu agored gyda'r gymuned gan osgoi protestiadau. - Wedi cynnal adolygiad o'r peilot hyd yma a'i rannu yn rhanbarthol fel datrysiad posib i broblemau llesiant cymunedol ag esiampl prin o gydymffurfio gyda'r Pum Ffordd o Weithio.
Camau nesaf:	- Adrodd yn ôl ar gynnydd i'r gymuned leol gyda'r gobaith y byddent yn gweld gwir wahaniaeth mor fuan â Phasg 2026. - Nawdd ariannol rhanbarthol yn cyllido'r gwaith yma. Mae swyddogion o'r Cyngor Sir yn asesu'r datrysiadau sydd angen gwariant cyfalaf ac yn ymchwilio i ffynonellau ariannu penodol. - Cynnal adolygiad o'r peilot hyd yma gyda'r bwriad o'i rannu yn rhanbarthol a'i gynnig fel datrysiad posib i broblemau llesiant cymunedol.
Sut byddwn yn mesur cynnydd:	- Mesurau fel data ar draffig ac ymwelwyr yn yr ardal - Holiadur i bobl lleol yn mesur bodlonrwydd a gwelliannau llesiant
Gweithredu ar y Gymraeg:	Wedi sicrhau arbenigwyr a hwyluswyr dwyieithog yn y sesiynau cyhoeddus ac wedi ymdrechu yn benodol i sicrhau bod pobl lleol yn cymryd rhan ac yn medru mynegi eu pryderon a'u syniadau yn y Gymraeg. Mae'r holl gyfathrebu yn ddwyieithog.
Gweithredu ar y Dull Pwysau Iach	Mae pobl lleol wedi adrodd nad ydynt yn defnyddio'r goedwig na'r traeth dros fisoedd yr Haf oherwydd y prysurdeb a gor-dwristiaeth. Mae'r sefyllfa yn cael effaith andwyol ar eu bywydau dydd i ddydd a'u llesiant. Mae'r prosiect yn cyfarch y diffyg mynediad i adnoddau naturiol fel traeth a choedwig Llanddwyn i bobl leol.

4. Amcan Plant a phobl Ifanc:

4.1 Wedi ymrwymo i fod yn FGC sy'n Wybodus am Drawma:

Mae fframwaith yng Nghymru mewn lle i helpu sicrhau:

- Bod swyddogion mewn sefydliadau yn gwybod am adfyd a thrawma ac yn deall sut maen nhw'n effeithio ar blant a phobl ifanc.
- Bod sefydliadau yn gwybod sut i gamu mewn ac atal adfyd a thrawma rhag digwydd.
- Bod sefydliadau yn gwybod sut i gefnogi rhywun sydd wedi'i effeithio gan drawma.

Dyma enghraifft o un partner, Cyngor Môn, sy'n arloesi yn y maes, yn defnyddio'u profiadau a'u harbenigedd i gefnogi a grymuso partneriaid i wella eu gwasanaethau l gymunedau Gwynedd a Môn. Dyma esiamplau o'r adborth gan y partneriaid:

- ✓ *"Sesiwn arbennig. Diolch! Doeddwn i ddim yn meddwl bod hwn yn berthnasol i'n sefydliad ni, ond mae wir wedi gwneud imi feddwl"*
- ✓ *"Byddai'n wych cydweithio ar y camau nesaf i wireddu hyn yn ein sefydliadau"*
- ✓ *"Sesiwn wych, byddai cwrs dilyniant yn fuddiol iawn at y dyfodol"*
- ✓ *"Gofyn wrthym ni ein hunain os ydyn ni'n cefnogi'n staff yn ddigonol. Os na be fedrwn ni wneud yn well neu gwahanol?"*

Mae trafodaethau rheolaidd yn cael eu cynnal rhwng y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus â Chyngor Gwynedd i sicrhau bod datblygiad yn cael ei wneud o ran bod yn Wybodus am Drawma, drwy ymateb i deilliannau'r asesiad gwaelodlin a gynhyrchwyd ar gyfer Cyngor Gwynedd.

Ffur Cyflawni:	Cynnal sesiynau penodol gydag arbenigwyr ar Drawma i holl Aelodau'r Bwrdd
Cydweithio gyda:	Cyngor Sir Ynys Môn a Trauma Informed UK
Nawdd ariannol	Sesiwn gyntaf – wedi ei gefnogi gan staff ac adnoddau Cyngor Môn. Mae swm o arian wedi'i glustodi o Gronfa Arian Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus Gogledd Cymru i gomisiynu Trauma Informed Wales i gynnal sesiynau pellach (£5k).
Amserlen	Sesiynau hyfforddiant cychwynnol wedi eu darparu ym mis Mehefin 2025. Aelodau yn cydweithio ar Asesiad Gwaelodlin cyn penderfynu ar raglen hyfforddiant pellach penodol.
Deilliannau:	• Bydd holl aelodau'r Bwrdd yn wybodus am drawma a'r effaith y mae trawma yn ei gael ar fywydau plant a phobl ifanc. • Sefydliadau'r BGC yn ymwybodol o ofidiau a thrawma ac yn deall sut yr effeithir pobl. • Bod sefydliadau'r BGC yn ymwybodol o sut i ymyrryd er mwyn sicrhau nad yw gofidiau a thrawma yn digwydd. • Bod sefydliadau'r BGC yn gwybod sut i gefnogi unigolyn sydd wedi'i heffeithio gan drawma. • Bod aelodau yn cael profiad uniongyrchol o'r datblygiad proffesiynol mae modd ei gyflwyno o fewn y gweithle. • Bydd y sesiynau yma ar agor i bartneriaid o'r tri Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus gyda lle i gynrychiolwyr ychwanegol o bob sefydliad. Mae'n bosibl cynnal sesiwn sy'n ddilyniant i'r rhai fynychodd y sesiwn cyntaf.
Camau nesaf:	• Cadarnhau y briff a'r deilliannau i'r sesiynau hyfforddi ychwanegol. Trefnu a chynnal y Gweithdai erbyn mis Mai 2026. • Agor y sesiynau i gydweithwyr sector gyhoeddus ar draws y rhanbarth.
Sut byddwn yn mesur cynnydd:	• Bydd pob aelod y Bwrdd yn wybodus am drawma ac effaith trawma, gan sicrhau bod y Byrddau yn ymateb yn rhagweithiol yn y Cynlluniau Llesiant. • Bydd sefydliadau BGC ar draws y gogledd yn wybodus am drawma. • Byddwn yn gwybod hyn drwy fonitro aelodau sydd wedi mynychu'r hyfforddiant.
Gweithredu ar y Gymraeg:	Yr holl adnoddau a sesiynau yn ddwyieithog

Datblygiad arwyddocaol cenedlaethol:

Mae Ysgrifennydd y Cabinet dros Gyfiawnder Cymdeithasol, y Trefnydd a'r Prif Chwip (CSSJTCW) yn rhoi tystiolaeth i ymchwiliad Ôl-ddeddfwriaethol y Bwrdd Cyfiawnder Cymdeithasol a Chyffredinol i Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol ar ddiwedd y flwyddyn. Thema allweddol i'r ymchwiliad yw gweithredu'r Ddeddf yn ymarferol a chyflwynwyd yr astudiaeth achos ganlynol gan staff Llywodraeth Cymru:

Astudiaeth Achos: Taith Gydweithredol Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd ac Ynys Môn i Ddod yn Wybodus am Drawma

Mae Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus (BGC) Gwynedd ac Ynys Môn yn ymgorffori egwyddorion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol yn weithredol trwy ei ymrwymiad i ddod yn BGC sy'n wybodus am drawma. Mae'r cyfeiriad strategol hwn yn adlewyrchu amcanion Llesiant y BGC o amgylch atal, meddwl hirdymor ac integreiddio. Mae'r dull yn cael ei ddatblygu ar y cyd ar draws sefydliadau aelod, gan ddechrau gyda gweithdy pwrpasol a **gyflwynir gan arbenigwyr sy'n wybodus am drawma o Gyngor Sir Ynys Môn a'u partneriaid yn Trawma-Wybodus Cymru**. Dilynwyd hyn gan holiadur sylfaenol a rennir i asesu dealltwriaeth ac arfer cyfredol. Bydd mewnweliadau o'r ymarfer hwn yn llywio cynllun gwaith a gynhyrchir ar y cyd, a gyflwynir yn ddiweddarach eleni, gan sicrhau bod camau gweithredu yn y dyfodol yn cael eu llunio gan dystiolaeth gyfunol a phrofiad byw. Mae'r fenter hon yn dangos sut gall cynllunio lles sbarduno newid diwylliannol a systemig, gan feithrin amgylcheddau sy'n ymatebol i drawma ac anffawd. Mae hefyd yn enghraifft o bwyslais y Ddeddf ar bartneriaeth, gyda chyrff cyhoeddus yn cydweithio i feithrin gwydnwch a gwella canlyniadau i gymunedau ledled Gwynedd ac Ynys Môn.

4.2 Hawliau Plant:

Mae Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol a Chomisiynydd Plant wedi datgan bod gan Fyrddau Gwasanaethau Cyhoeddus rôl hanfodol wrth ymgorffori hawliau plant ledled Cymru. Mae gan Fwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd ac Ynys Môn nod penodol yn y Cynllun Llesiant presennol mewn perthynas â hawliau plant. Mae'r Comisiynydd Plant, mewn cydweithrediad gyda Llywodraeth Cymru wedi cynnig peilota cynnal sesiynau penodol i sefydliadau'r BGCau ar y Fframwaith Hawliau Plant, i gynnwys:

Dull Gweithredu seiliedig ar Hawliau Plant sydd yn golygu:

- Bydd sefydliadau'n rhoi blaenoriaeth i hawliau plant yn eu gwaith gyda phlant a theuluoedd i wella bywydau plant.
- Bod pob plentyn yn cael cyfleoedd i wneud yn fawr o'u doniau a'u potensial.
- Bod plant yn cael mynediad i wybodaeth ac adnoddau i'w galluogi i fanteisio'n llawn ar eu hawliau.
- Bod plant yn cael cyfleoedd ystyrlon i ddylanwadu ar benderfyniadau ynghylch eu bywydau.
- Bod awdurdodau ac unigolion yn atebol i blant am eu penderfyniadau, ac am ganlyniadau sy'n effeithio ar fywydau plant

Cynhelir y sesiwn arbennig Hawliau Plant yn Neuadd Reichel, Prifysgol Bangor ar Fawrth 16eg a hynny ar gyfer aelodau'r BGCau ar draws gogledd Cymru. Mae'r Tîm Cefnogi yn cyd-weithio â Chyngor Gwynedd i sicrhau bod y sesiwn hyn yn alinio gyda'r sesiwn a gynhelir o fewn Cyngor Gwynedd ar Chwefror 2il.

Y Ffordd Cywir-Dull gweithredu seiliedig ar hawliau

plant: www.complantcymru.org.uk/adnoddau/dull-hawliau-plant-2

Ffurff Cyflawni:	Treialu sesiynau newydd mewn cydweithrediad â'r Comisiynydd Plant a Llywodraeth Cymru
Cydweithio gyda:	Comisiynydd Plant Cymru a Llywodraeth Cymru. Sefydliadau BGC ledled gogledd Cymru
Nawdd ariannol	Wedi ei ariannu gan Comisiynydd Plant Cymru
Amserlen	Erbyn Mai 2026

Deilliannau:	- Deall sut y gellir defnyddio'r dull hawliau plant trwy addysg, trwy ofal cymdeithasol a sut mae'n cael ei ddefnyddio yng Nghymru fel fframwaith wrth weithio gyda phlant. - Dyfnhau dealltwriaeth o'r Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn a hawliau plant yng Nghymru. - Archwilio dyletswyddau statudol ac egwyddorion dull sy'n seiliedig ar hawliau. - Galluogi BGCau i hunanasesu arfer cyfredol yn erbyn y pum egwyddor (Gwreiddio, Pheidio a Chamwahaniaethu, Grymuso, Cyfranogiad, Atebolrwydd). - Cytuno ar gamau gweithredu allweddol a'r camau nesaf ar gyfer ymgorffori hawliau plant.
Camau nesaf:	- Cadarnhau y briff a'r deilliannau trefnu a chynnal gweithdai yn ardal Gwynedd a Môn - Cytuno'r camau gweithredu ac adnabod cyfleon i gyd-weithio yn dilyn y gweithdai
Sut byddwn yn mesur cynnydd:	- Bydd pob aelod y Bwrdd yn wybodus am hawliau plant, gan sicrhau bod y Byrddau yn ymateb yn rhagweithiol yn y Cynlluniau Llesiant. - Byddwn yn gwybod hyn drwy fonitro aelodau sydd wedi mynychu'r hyfforddiant.
Gweithredu ar y Gymraeg:	<i>Darpariaeth yn ddwyieithog</i>
Datblygiad arwyddocaol cenedlaethol: Mae hwn yn gyfle unigryw i Fwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd a Môn arwain y ffordd yng ngogledd Cymru i gydweithio â Chomisiynydd Plant i gyflwyno'r gweithdy hwn. Mae'n amserol oherwydd ei fod yn dilyn cyfres o gyfarfodydd y mae'r Comisiynydd Plant wedi'u cynnal gyda phob awdurdod lleol yng Nghymru.	

5. Amcan Lliniaru Effaith Tlodi:

Bwriad: I ddeall mwy am beth mae tlodi yn edrych fel yng nghymunedau Gwynedd a Môn. Rydym yn gweithio gyda'r sefydliadau sy'n arbenigo yn y maes tlodi yng Ngwynedd a Môn i sicrhau bod gan gwasanaethau cyhoeddus yn yr ardal ddealltwriaeth gyffredin o dlodi ac i helpu sefydliadau i feddwl yn fwy strategol am eu rôl wrth ddarparu datrysiadau.	
Ffur Cyflawni:	Dashfyrddau gwybodaeth ar dlodi fel rhan o'r asesiadau llesiant. Gweithdai i Aelodau'r Bwrdd a swyddogion maes tlodi yn eu sefydliadau
Cydweithio gyda:	Cyngor Sir Ynys Môn, Cyngor Gwynedd, CAB, ADRA, Medrwn Môn, Mantell Gwynedd
Nawdd ariannol	Dim arian ychwanegol tu hwnt i gyllidebau cyfredol yr aelodau
Amserlen	Wedi llithro i Haf 2026
Deilliannau:	- Gwybodaeth dashfwrdd diweddaraf gan y partneriaid - Erbyn diwedd y sesiynau bydd gan gyfranogwyr: - Dealltwriaeth ddyfnach o ba rai o'u defnyddwyr gwasanaeth sy'n byw mewn tlodi a goblygiadau hyn ar gyfer penderfyniadau rheoli a gweithredol ar gyfer y gwasanaethau a ddarperir ganddynt. - Y sgiliau i wneud eu dadansoddiad eu hunain o ba rai o'u defnyddwyr gwasanaeth sy'n byw mewn tlodi. - Wedi datblygu syniadau am y ffordd orau o reoli eu gwasanaethau mewn ffordd sy'n darparu atebion i dlodi yn ardaloedd Gwynedd a Môn.
Camau nesaf:	- Cadarnhau y briff a'r deilliannau sydd eu angen - Trefnu a chynnal Gweithdai - Cytuno'r camau gweithredu ac adnabod cyfleon i gyd-weithio yn dilyn y Gweithdai

Sut byddwn yn mesur cynnydd:	• Bydd aelodau'r Bwrdd a swyddogion yn deall effaith tlodi ar drigolion a chymunedau. • Bydd aelodau'r Bwrdd a swyddogion yn cynllunio ar sail tystiolaeth ac ymchwil, er mwyn gwneud penderfyniadau gwybodus a sicrhau fod gwasanaethau yn rhagweithiol er mwyn arbed a lliniaru effaith tlodi.
Gweithredu ar y Gymraeg:	<i>I'w gytuno</i>
Gweithredu ar y Dull Pwysau Iach	<i>I'w gytuno</i>

Diwedd